

Рези Буркан
Юрек йырлары

Э.Б.
Г.М.М.
М.М.М.

Эмзи Бурнаш

Юрек йырлары

Ширлар

Ю.Э.М.

1970

Ташкент

Гъафур Гъулям адына

Эдебият ве санат-пешрияты

Шереф санъа, партиям!

Санки саат, ойле ишлей къап дамары,
Коммунизм къургъан къоджамап улькемининъ.
Партиямыз, сенсинъ онынъ кучъ ве аны,
Иджатчысы, рулевой ве эм елькеини.

Иисан эркин, кокюс керип, пefес ала,
Халкъым данма коммунизм вахтасында.
Муджизелер корьсете о, рекорд сала,
Иссе къошып, тапъынъ ярыкъ сабасына.

Иидже афталарни кечтик, кокин енгдик,
Бахт чокърагъы,— деп, танытты юртым озюн
Коммунистче эмекке биз етип кельдик.
Мукъалдес,— деп, эда эттик Ленин сёзюн.

Октябрынинъ шаплы маршынен адымлай,
Энг ог сафта улькем феиде ве плимде.
Партиямыз, сеннен, юрек йырын йырлай.
Миллионларнен урь халкъларынъ озь тилинде.

Данны сакълайым юректе

(Бабагнынъ икяеси)

Он беште эдим мен шу кузьде,—
Деп, бабам башлады сёзюни.
Шимди кирерди о юзге,—
Деп, тикти Ленинге козюни.

Ресимни кьолуна алды да,
Курсиге отурды янымда.
Сонъ... деревн ойларгъа далды да,
Сёйлени: баталыкъ чагъымда...

Тоймы бу, я байрам эдим,
Япракълар ёлларны тёшеген.
Пек буюк урь-шадлыкъ кордым мен,
Байракълар, пумаиыш кошеде...

Кузьиниъ серт сузугъы бошамай,
Лякин о кимсеге сезильмей.
Шезр бир къальзге ошагъап,
Сафларнынъ сонъу ёкъ, узюльмей.

Сокъакълар, мейданлар ве багълар,
Гурюльдей, далгъалы сес келе.
Этрафта къаялар ве дагълар
Топ-тюфек сесинден сеслене.

Октябрь... Инкылаб... сонъ, Ленин!
Сёзлерни янгъырай эректеп.
Шу купден берли де мен Ленин
Данны сакълайым юректе!

Гуль кетирдим

Гуль кетирдим гузель, санъа,
Мына, ал бу дестени.
Шубеленип бакъма мапъа,
Сени чокътан эследим.

Яр дегени сен экенсинъ,
Козьлернигден анъладым.
Черегъе сен гуль эккенсинъ,
Санъа гонъюль багъладым.

Гуль кетирдим гузель, санъа,
Екъ, гуль дегиль, юрекни.
Юр. берабер суварайыкъ
Шу гуль оськен терекни.

Эр баарьде бу гуль терек
Экимизге гулленсини.
Экимизде бу бир юрек
Айрылыкъ не бильмесини

Ашыкъам

Ашыкъам мен санъа бильмейсинъ,
Эр саба акъшамны беклейим.
Не нчюн сен мапъа кульмейсинъ,
Айтчы яр, мен сени дингълейим.

Акъшамны сабырсыз беклейим,
Омюрим, билем мен, къыскъара.
Аджеба, себеп не, бильмейим.
Козюме корюльмей акъ-къара.

Омюрим сув киби акъса да,
Мен разым; тез олсын шу акъшам.
Гузелим, сен кульмей бакъсанъ да,
Ашыкъам, янсын,— деп ярыкъ шам...

Чѣлъ чечеги

Мен чокъракътан
Къайнап чыккъъаи сув дегилим.
Дерья олып,
Денъизлерге эм акъмайым.
Къуру чѣльде
Оськен!— деме, мен де гулюм,
Аджеп, не ичюн
Яр къойнуида ер тапмайым?

Эгер мен де
Акъшам-сефа гули олсам,
Пенджереге
Яр кельгенде ачар эдим.
Яр къолунда
Акъшам ачып, саба солсам,
Мен де ондай
Озь къокъумны сачар эдим.

Севда кызылар
Меним ичюн юрек якъып,

Акъшам сайып
Салкъып сувнен сувармайлар.
Тек пенджере
Огюндеки гулые бакъып,
Мени — Гуль,— деп
Къолгъа алып къуванмайлар.

Шай олса да,
Сувсызлыкътан къурып кетмем,
Кенъ чѣллерин
Безендирип ве ачарым.
Бельки Акъшам-сефа
Кибн бойгъа етмем,
Лякни яргъа
Озь къокъумны эп сачарым.

Ким яш олмагъан

Ким яш олмагъан дюньяда,
Кимлер севда олмагъан.
Нидже гъондже бу сырада
Сарармагъан-солмагъан...

Ким ай ырыкъ геджесинде
Татлы йырлар язмагъан.
Я танъларнынъ ниджесинде
Кимде юрек азмагъан...

Ким яш олмагъан аятта,
Ким ссадалыкъ чекмеген.
Яр ичюн,— деп, бармы атта
Бир туюп ал гуль эктеген...

Илык баарь

Къулагъымда шекер сёзюнъ,
Севгимнинъ илык геджеси.
Манъа деген эдинъ озюнъ;
— Гонълюмнинъ эгленджеси.

Шимди, кене, баарь иле
Янгъырай о сёзлеринъ.
Сабапынъ эр сааринде
Козь огюмде козьеринъ.

Унутылмай о илык баарь,
Онынъ татлы геджеси.
Ай баткъанда аткъан саарь —
Яшлыгъымнынъ ниджеси...

Козьни-козъге, къашны-къашкъа
Тельмиреткен шу саарь,
Бакъмай экен къарткъа-яшкъа
Омюрде бу илык баарь.

Кель гузелим

Кель гузелим, япыма кель.
Къолны-къолгъа берейник.
Кель япыма, эй пазик бэль
Япгъы йырлар орейник.

Сени корьсем, къапатланам.
Юксеклерге учмагъа.
Корьмей къалсам ойгъа далам,
Купъ кечиреш кучъ магъа.

Урь эмекнен йырлар йырлап,
Эш-достларны сийлайыкъ.
Гонъюллерни йырнен сырлап,
Адым атмакъ не лаяыкъ.

Елда

Елда ярни беклеп турам,
Бирн кельди япыма.
Хаялланма,— деди, ёкъса
Илядж ёкъмы гъапынъа?
— Гъам не япсын менде достым,
Мен Октябрь баласым.
Мен бешикте йырнен осьтим,
Корип урьлюк сабасын!

...Десенъ эгер

Козьлерингъде, насылдыр, солгъылымкъ бар,
Сагъа кулип бакъмаймы, ёкъса, кунеш.
Сёзлерингъде, насылдыр, сёнгюнлик бар,
Ёкъса сенден узакъмы яр не дост-эш...
Кузь къурбаны — япракъдай сарарма сен,
Сенши бахтынъ озъ баскъап адымынгъда.
Сенден дапма ал-хатыр сорарым мен,
Янгъызым, — деп, ах чекме буюк ёлда.
Разы олсанъ, гедженъе ай олырым,
Пенджеренгын орыткенде къара булут.
Юрегингын йымшаткъан май олырым,
Тек мугъайма, янгъызыкъ сёзюпъ унут.
Сен козь исенгъ, мен сагъа къаш олырым
Темиз къаве пчксиде — кесек шекер.
Сенинъ ичюн салкъын сув, аш олырым,
— Сеншигъ меним кунешим! — десенъ эгер.

Ёлда къалма

Иырджы олып, санагъа чыкъмакъ ичюн,
Юрек оты алевли олмакъ керек.
Сейирджиге къуванып тоймакъ ичюн,
Юреклерге сербестлик толмакъ керек!
Урьмет улу кедайгъа!
Басамакътан
Сапагъа о, токътамай чыктып кете.
Дестанынен бульбульдай отип, халкъкъа
Юреклерге шекердай ирип ете.
Сени корип, эй кедай, козюм тоймай,
Дестан язам, — деп, къолгъа къалем алам.
Лякин, юксек санагъа чыктып олмай,
Басамакъта эп яры ёлда къалам.

Гульчембер такъмакъ керек...

Къадын!— деймиз,

О ким я?

— Башта ана,

Я да — апте, я къардаш, ала, тизе.

Дипъле, достым, къулакъ сал,

къара маңға,

О олмаса, омюр не берир бизге?

Къадын, о — яр, аятың, сувың, къашың,

Ястыгында дертлешкен чин ёлдашың,

Меслекдешинъ, омюрлик бир сырдашың.

Балалықта бабасы сакълай оны,

Бойгъа етсе сонъ онъа — севген яры.

Къартайгъаңда — баласы, я торуны,

Мына бойле къадыннынъ такъдир ёлу.

Озь анасын къадирин бильген адам,

Къадын-къызгъа, — Ана! — деп бакъмакъ

керек,

Инсаным! — деп, донъяда юрген адам,

Онъа махсус гульчембер такъмакъ керек!

Инсан атешнен ойнамай

Бала агълай,

Дерсинъ шимди эв ортадан ырылыр,

Мен ояладым,

Ана онъа бир шей айтыр, дарылыр.

Екъ, о ич де,

Зерре къадар, ачувланып, сёгмеди,

Лякин, оны къолгъа алып,

Опламады, опымеди.

Бала агълай,

— Эв янгъырай, не истей о анадан,

Бу мешакъат,

Ана ичюн, башлай эр купъ сабадан...

Бала агълай,

— Къол узата, не сорап о, бильмейим,

Ана апълай,

— Бакъып куле, амма мен ич кульмейим.

Алмайсызмы къолунгъызгъа шу бичаре баланы?

Дедим, лякин

Гошълонн кырдым гъалиба, ананың,

Пек маналы козылерини

тикти манъа о къадын,
Сонъ баланы котерли де,
юрди манъа бир адым.
— Серник истеп, агълай,— деди,
бу оюнмы балагъа?
Сонъ аяъладым,— бинъ тешеккюр, санъа, улу
Анагъа!

Мына ничюн
бизде писан атешнен ич ойнамай,
Чюнки оны балалыкътан тербиелей о анай!

Янъы ёллар

Акъшам башы. Комсомоллар
Топлангъанлар бир меджлисте.
Кунъ тертиби:— янъы ёллар...
— Къаршылыкъ? — Екъ! — ярын ишке!
Юз къыркъ аза гешкиятта,
Эр зенаат санби бар.
— Муддет къыскъа, эки афта,
Янъы олмакъ керек ёллар!
Къазма-курек ойпатыла,
Комсомоллар ишке тюшти,
Саф юреклер терге ишти,
Таш ве топракъ, къум ташыла.
Тамам элли километр
Эски ёллар янъы олды.
Кепъ арыкътан кечти копюр,
Корьген козьлер къуванч толды.

А н т

Посттам мен... Улькемнинъ
тынчыгъын сакълайым,
Дозорда юргенде сакът адым алам ...
Я сиз не ячюн,
сизчюн кунъ батмаймы,
Гедженеи юкъусыз къаласыз, анам?
Билем мея,
сиз даима оиларда мен иле
Сылжакъ ве сувукъшы тюшюннп юресиз.
Кунъдюзини айтмайым,
геджеси биле,
Менимчюн я чорап, я къолчакъ оресиз.
Балалыкъ чагъымны
хатырлап алам,
Узун къыш геджеси масаллар айтып,
Кене сиз, юкъусыз
эдингиз, анам,
Мен исе юкъуда ... къала эдим къатып.
Шимди де эп ойле
мектубим устюнде,

Мен ячюн тельмирип,
тикилип къаласыз,
Сиздайын нисан ёкъ
бу дюнья юзюнде,
Айтчынгыз,
бу кучъни сиз къайдан аласыз?
Сиз язгъан мектупни тюневин алдым мен,
Улькеринъ беклей, — деп
севинип язасыз.
Сонъ, сувгъа далгъандай,
ойларгъа далдым мен,
Эй, анам, не бойле
Яна ве азасыз ...
Инанынъ анайым, севимли анайым,
Сиз мени севгендай, седем мен Улькемни,
Ант этем, хизметни битирип барайым,
Улькемни севгендай северим Улькерни!

Азатлыкъ

Яш солдат эдим мен, о къара куньлерде,
Елькемде автомат — душмангъа нефрет.
Енгъишнен кирдик биз эджнебий иллерге,
Халкъкъа бахт кетирдик — азатлыкъ, девлет,
«Демир къач» мекаяны — Берлинде олдыкъ биз,
Дёрт даие зонагъа болюнген шеэр.
Исанна тель къора пчинде корьдик биз,
Эслесем, юректе долана кедер ...
Баарьиниъ ягъмурлы куньлерден биринде,
Джеллятинъ озюне эв салгъан ерде,
Зонадан-зонагъа эспрлер отькенде,
Бир булгъар къадыпън корьгенни эспмде,
Дженк ели оны да Ватандан айыргъан,
Он алты яшындан алынгъан къул экен.
Арпеш о къызнынъ теринен байыгъан,
Бильмейим, о насыл бу куньге сагъ еткен ...
Козюнде пуры ёкъ, череде мана,
Шлагбаум алдында беклей о къадын.
Къуругъан дудакътан тек бир сёз тама:
Къайдасынъ, Ватаным! — деп, ата адым.

Юзюнде къаны ёкъ, тизинде такъат,
Факъат бир муче, тек нефес ала.
Токътамай оксюре, юреги сакъат,
Бир адым атласа, аягъы тала.

Къолтукълы таякънен къалтырап кельди о,
Алдына ынтылып, зонадан кечти.
Сонъ тикке туралмай, серс ерге энди о,
Чукъурдан ягъмурнынъ сувуны ичти.

— Сагъ олынъ! — деди сонъ, бизлерге сёз
къатып,

Сизлерге юректе чокъ ишанч беследим.
Сагъ олсын, рус агъа, эй совет солдаты,
Сизлерни корип мен, юртумны эследим!

Кой дешлер

Бир малледе бир азбарда
алты кьоранта яшай,
Санки дерсинъ агъа-кьардаш,
Ингирми йыл, мына шай.
Чешит упер саибн бар:
оджа, ишчи, инженер
Бирн таныш, эсли-башлы
белли эким Муневеер.
Мусафирим, яз акъшамы
темиз къаве башында,
Мустафачюн лаф башланды,
— Тамам кьыркъ беш яшында.
О адамны малле таний,
пек яхшы о дост-эшке,
Халкъ оны пек сайып севе,
ич бир минисиз о иште.
Учъ орденнинъ кавалери,
чокъ къарамандыкъ япкъан,
Сиваштан ... Одердеп кечкен,
серс окопларда яткъан, —

Деп, башлады икяесин
кьонакъбайым Муневеер,
— пек меракълы, — дедим онъа, —
айт эписин, айта бер.
Ах бу дженклер ... ойле экен,
нелер япа адамны,
— Дженк, — дегенде ах чекмеген
кьоранталар ич бармы?
Бир яшында кьыз кьардашы
кьалгъан ана кьолунда,
Баба, огълан — экиси де
кеткен Сиваш бойына.
Сонъ ... кьыркъ дёртте,
ана-бала бу шеэрге кельгенлер,
Ана агъыр хасталана,
чокъ зорлукълар корьгенлер...
Сонъ ... (деди де, токъталды о,
торланды кок козылери),
Ана эбедий юкъларды,
мына айткъан сёзлери:
— Феруземин кьутарынъыз,
ёлда япъгъыз кьалмасын,
Бельки тапар, буюк олса,
баба, яки агъасын..
Гыллар кечти, тюзельдилер
дженктен кьалгъан яралар,
Лякин, дженкиннъ излериин
унутмады кьалгъанлар.

Ах, бу омюр, ойле экен...
 Дженктеп кьайтты Мустафа,
 Узакъ вакъыт шу азбарда
 корюшник биз эр саба.
 — Я кьызчыкыныъ такъдирини
 бильмедими ич кимсе?
 — Мен де оны айтаджагъым,
 кьулакъ сал да, динълесел
 — Учъ йыл кечти, Мустафамыз
 мусафирликке кете.
 Къайда, Чырчыкъкъаы, бильмем,
 кьыскасы Ташкент бетке.
 Анда барып, койдешлерни
 эш-достларнен тапыша,
 Сонъ о ерде яш бир дживан
 эким кьызынен таныша.
 Наф этелер озьарасы,
 аш башында отурып,
 О кьыз башлай агъламагъа,
 яш баладай окюрп...
 — Беш яшында къалдым,— деген
 оксюз апа-бабадан,
 Ич кимседен хабарим ёкъ,
 къарлаш, яки агъадан.
 Лякин, юртым бинъ яшасын,
 козь бебегидай тутты.
 Къайсы ерден олгъаныны
 бильмей экен о дживан,

Атта апа тилиндеки
 озъ адыны эм джойгъан.
 «Роза Крымчачка» олгъан
 онынъ ады ве ёлу,
 Ич бир ерде раст кельмеген
 акърабасы, я сойы.
 Бойлеликнен, о тарафтан
 кьайтып кельди Мустафа,
 Мектюплешип чокъ юрдилер,
 бир кунъ айтты сонъ манъа:
 — Эвленим мен о кьызгъа,
 такъдиримиз келише,
 О да, сиздай, эким экен,
 чалышырсыз бир нште.
 — Чагъыр,— ледим, кельсини мында,
 иш къолай месселе,
 Лякин, озюм ойляр эдим,
 я «Роза» олса Ферузе...

.....
 Айткъанымдай олып чыкъты...
 корюшкенде о кьызынен,
 Мен: Ферузе!— деген эдим,
 шарт йыкъылды тизиме.
 — Вай, анайым!— деп, ташланды,
 тикти козюн-козюме,
 Мен таш киби кьатып къалдым,
 ишанмадым озюме.

Сол кѣшынынъ тѣлесинде
оракъ айнынъ тамгасы,
Балалыкѣтан бар эди о,
буны бильмей агъасы.
Мустафагъа айттым мен сонъ:
мына таптынъ кадянынъ,
Кѣюшма кѣашлар, кѣара козьлер,
тыпкѣы озю ананъны.
Мына бойле олып, олар
агъа-кѣардаш тапышты,
Корьген козьлер шадлыкъ толды,
бутюн азбар ярашты.
Ферузени эвлendirдик
кѣомшу маллеге бердик.
Якѣында о ана олды,
барып, хайырлап кельдик.
— Я, Мустафа?— дедим бирден,
бильмей кѣалып, ашыкѣып.
— Пек севинди, юрмей энди
баштакидай тарсыкѣып.
О озю де баба олды,
бу малледеп эвленип,
Кечкен афта бизде эди,
бизнен бирраз эгленди.
Энди огълу иле кезе,
тутып онынъ элинен,
Дженк акѣкѣында бир лаф чыкѣса,
турып кете еринден.

— Ойле.., — дедим, мен озюмдже,
тааджиplenмей бу ишке,
Бутюн инсанлыкъ турмалы
дженкке кѣаршы курешке!

Октябрь байрагы

Омюрде куньлер бар, бар эм геджелер,
Тикенли сокъакълар, тем-тегиз ёллар.
Ицсанлар,— Аят!— деп, депгизлер кечелер,
Не замет— зулумгъа раст кельмей олар!..
Тыпч эди о баарь йырджынынъ сазы,
Къыркъ биринджи сене, кокте ёкъ булут.
Сонъ, къара чаршафпен къанланып язы,
Козъ сюзип, деди ки: Тыпчылыкъны унут!

Денгиздай кокумиз геджеге айланды,
Тегиз ёл анъдырды ташлы тар сокъакъны.
Шу анде курешке ляйыкъ ёл сайланды,
— Душмангъа таптатмакъ мумкюнми

топракъны?

Бу иштен хаберсиз, яз кунн ана,
Эвинде кенджесин юкълата эди.
Бу танъда юкъуда Одесса яна,
Посттаки матростан къан акъкъан эди.
Львов ве Киевининъ, Акъярнынъ тапъыны,
Инсанлыкъ бильмеген садалар бозды.

Къутургъан копейкадай, джойып озъ анъыны,
Айдулар сынъырнынъ лентасын узди.
Ягъмагъа огренип, Авропаны басып,
Къаршылыкъ коръмеген сокъур козь Гитлер,
Ойлянды: Беш кунде ташларым,— деп,— асып,
Дарагъач яптырып, астырды йиплер.
Лякин, о адашты, чюнки эр миллетининъ,
Озь миллий адети, гъуруры тили бар.
Ким истер беденде къотурлы иллени,
Чин-сагълам омюрчю халкъ къара къан ютар!
Шу анде курешке ляйыкъ ёл сайланды,

Партиям: Къангъа-къан, джангъа-джан! — деди.

Юртымыз дженкявер адагъа айланды,
— Бу Ленин байрагы астында эди.
Урь халкълар сиягъа къолма-къол япышып,
Октябрь байрагъын тиз чёкип опытилер.
Бир догъмуш агъа ве къардашдай тапышып,
— Душмангъа олюм!— деп, чин емин эттилер.
Партиям ёлбашчы — блиндаж, окопта,
Денгизде ве кокте, партизан илинде.
Эр къурун, бомбада, минала ве топта
— Егъын!— деп язылды Ленининъ тилинде.
Бу ёлдан къайтып ёкъ!— деп турды бутюн

халкъ,

Кобектен къан акъкъан топракъчю олермиз.
Деделер къанынен урьлюкке алдыкъ акъ,

Фашизм сюрюсин мезаргъа комермпиз!
Шу антиен дёрт йыл биз гедже ве куньлюзи,
Тикенли тар сокъакъ ве къанлы ёлларда,
Волгадап — Одерге, шааттыр ер юзю,
Гъалебе байрагъын котердик къолларда.

Октябрь байрагъы — гъалебе байрагъы,
Устюнде Ленин бар, къуветсинъ тизге.
Сеннигъ ал туюнюнде — урь халкълар ал къаны,
Сен сенмез бир маяк — кунешсинъ бизге!

Баба ким?

Къыш геджесип серт-аяз,
дагъ ве къырлар бем-безд,
Вя бойында джаяз кете,
орта бойлу тул Нияз.
Яшлыгъында сайып-савген
Земинеси дюп ольген,
Ондан тек бир къызчыкъ къалгъан,
эки яшына кельген.
Баба башын алгъан кете,
лякин, къайда... ойламай,
Янгъгъыз къалгъан Аличек
куломсиреп ойнамай.
Шу кетишкен кете баба,
ондан хабер олмагъан,
Лякин, бала, оксюз къалып,
сарармагъан-солмагъан.
Яш баланы алгъан Эльмаз,
къомшу экен Ниязгъа,
Азап чексе де,
чыдагъан эм копюне, эм азгъа.

О вакъытта Эльмаз озю,
 бойгъа сткн къыз экн,
 Апдан-мындан къуда кельсе,
 Алиени корьсеткен.
 Кой пчинде зый-чув ошек,
 Эльмазгъа къуда кельген,
 Алиени алгъан, акъыз,
 гъалиба Ниязны севген...

Тиль суексиз,— деп,
 аталар догърусыны айткъанлар,
 Эльмаз джипан къыз дегилъ,
 — деп къудалары къайткъанлар.
 Ойле олып суексиз тиль
 чешит лафлар айткъан сонъ,
 Учъ-дёрт ерден къуда келип,
 нишан бермей къайткъан сонъ,
 Эльмаз деген озъ-озюне:
 гульдай Алие, ачсын
 Акъыкъатны бу халкъ анълар,
 къызым кельсе малипе.
 Ыыллар кече.
 озепперден чокъ сув акъа
 денъизге,
 Алие де бойгъа етип,
 илине эль козюне.
 Эким олып етише о,
 бойы-посты келишкен,

Эльмаз исе, бита олып,
 макъсадына иришкен.
 Алиенинъ къызы Эсма
 эки яшкъа толгъанда,
 Бир мусафир къартчыкъ келе,
 акъшам устю олгъанда,
 Селям берип,
 о къапыдан кече эвиниъ тёрюне,
 Эльмазгъа о бир
 танышкъа ошагъандай корюне.
 Эвге кельген мусафириниъ
 душманынъ олса биле,
 Бизде адет — ошъа башта
 темиз къаве бериле.
 Атта терек,
 балта иле баргъаныны да
 коре.
 Лякин, кене о къызгъанмай,
 озъ салкъыныны бере.
 Эльмаз да шай,
 мусафирге сыджакъ къаве
 ичирген,
 О якъ-бу якътан лаф башлап,
 ярым саат кечирген.
 Шу вакъытта иштен келе бизим эким
 Алие
 — Анай? Къызым юкълаймы,
 — деп, бала киби севине.

Сонъ, о мусафирин корип,
онъа хошкельди айта,
— Сиз кимсингыз ве не ерден?
— деп сораи къайта-къайта.
Мусафир къарт,
сабыр иле чал сакъалыны тарай,
Насыл джевап бермели,— деп,
келешкли сёз арай.
— Кызым, сен Алие олсанъ,
мен — Ниязым, бабагъым,
Эгер, баба,— деп, саймасанъ
койдешингизм, агъангизм...
Токътапгиз, сиз...
Апай, айтчыгъ, мен Эсмадай олгъанда,
Серт кыш куню, анам олип,
эвге козь яш толгъанда,
— Сени бабанъ ташлап кетти,
— деп айттыгиз сиз манъа,
Шу сиз айткъан адаммы бу,
мусафир Нияз агъа?
Нияз агълай, кызы агълай,
Элмаз да козь яшында,
Мына насыл мусибетлер
ола инсан башында...
Керчектен де, бу лафтан сонъ,
Элмаз таный Ниязы,
Ве сонъ, дей ки: Ах, сен Нияз...
Кеч кетирдинъ сен язы...

Я апайыгъ ольген куню
сен къайда чыккып кеттигъ,
Алиенигъ такъдирини
кимге эманет эттигъ,
Юрегигъде «кызым»,
— деген сяджакъ сёзюнъ бар
экеп,
Коресингизм омюр ёлю,
о эм кенъ, эм тар экеп,
Не ичюп сен о вакъытта
тюшюпмедингъ кызыгизм,
Эки агъыз сёзсен биле
бильдирмедингъ ызыгизм.
Нияз агълай,
чонки шимди о алтыш беш
яшында,
Мына недай
агъыр кунлер кетирди озъ
башына.
Къана энди чезмек керек,
акъыкъатта баба ким,
Олар — муреккеп бир ёлда,
баба, койдеш, агъа ким?
Баба-ана тапкъан дегилъ
баба-ана — осьтюрген,
Элмаз киби дживан къалип
— Мен анам! — деп кестирген.
.....

Шай олса да,
Аллемиз бабаны тере
къакъмагъан,
Оппинъ ойле мераметсиз
олгъанына бакъмагъан,
Сыджакъ эвиннъ энъ тѣрюпе
ерлештирген бабаны,
Акышам яткъан, ойланысын,
— деп, танъ аткъан, сонъ сабаны!

Башкъа — тадж, дертке — илядж

Къадып-къоджа зевкъ сефанен
яшай эди бир эвде,
Эвлери де малледеки
буюк чипар тюбюнде.
Озылери де чипардайып,
келишкли бойлары,
Беш йыл эвель шу малледе
олгъан эди тойлары.
Малле халкъы, къолум-къомшу
йыгъылышып кинмерде,
Бу аплени макътай эди,
эм сокъакъта, эм эвде:
Къадын-къоджа шай олмалы,
санки агъа-къардашлар.
Экиниден орыек алса олур эди чокъ
яшлар.
Хатиджеппнъ къолу — алтын,
белли хирург шеэрде,
Сейдали де иш башында,
итибарлы эр ерде.

Узуп сѣзиниъ кыскъасы шу:
нумюневий къоранта,
Деп, севинип, екион чекер
эдп малле эр анда.
Сонъ, дейджегим, бир куню бу тилде
дестан къоранта,
Еллан «мышыкъ кечтим» бильмем,
къалды кърлы боранда.
Къадын — онъгъа, къоджа — солгъа,
бир-бирине терс бакъып,
Босагъадан тюшип кетти,
къапыны урып япып.
Азбардаки гультерекнинъ япракълары
тѣкюльди
Муаббетликин тиккен липлер
астарындан сѣкюльди.
Яш корюмдже къалды къарап,
басамакъта отурып,
— Омюр.. омюр, — деп, ах чекти,
аякъ устуне турып.
О да эвге къайтып кирмей,
кетти себепни анылап,
Оксюз къалгъан яш баладай,
тек чинар къалды агълап.
Себеп айдын: къоджа джандан урунгъан
яш бир кыызгъа,
Къадын деген: мен не юзнен
чыкъаджагъым ёл-ызгъа!

Сонъ шу купо агълап-сызлап,
эвден чыкъа Хатидже,
Бу иштеп сонъ, кърлар ягъып,
кечти нидже кунъ-гедже.
Тамам еди йыл дегенде хасталана
Сейдали,
Къыз кърдашы Джевер агълай,
агъанынъ мушкуль алы.
Янъы енъге озюн сыкъмай,
ич-гъамы ёкъ, эви бар.
Чюпкп — онъа сонъ вакъытта
ёллар олгъан эди тар.
Янъгъыз Джевер эп чапкъалай,
сой-сопларгъа мектюплер,
Вай, Хатидже, ... енъгечингим,
бир сѣзчик къат, хабер бер...

Этпен тырнакъ бир пармакъ да,
айрылырмы о къолдан,
Джевер шашкъан, ярдым сорап,
къарт чинардан ве ёлдан.
Саф юрекли адамлар чокъ,
Хатидже ишни анылай.
Сейдалининъ алына о
чин юрегинден агълай
Къарар бере, шахсен озю
операция япмагъа,
Джан-гонъюльден пиджинса да,

онъа мелем тапмагъа.
Дер акъикъат, хаста агъыр,
сувны озю ютамай,
Козъ ачмагъа меджалы ёкъ,
гедже-куньдюз юкъламай,
Яры гедже, хастахане...
Хатидже иш башында,
Манъалайындан акъкъан тери
ялтырай онъ къашында...
Операция биткен анде
тыштан къапы къакъыла,
Хатидженинъ аягъыпа
Джевер келип йыкъыла.
— Тур!— дей, агъалъ — яхшы,
ич тиз чёкме сен манъа,
Мен озъ борджунны оледим,
тек шуны айт агъанъа.

Фалджы къызынынъ олюми

Бу адисе дженк йыллары
Амамчокъракъ башында,
Олгъан экен Тав-Дайырда,
Буюк къая къаршында.
Бир кунъ койдеп гъайып ола
Гульшерфе деген бир къыз,
Оны пек чокъ къыдыргъанлар,
Лякин, тапылмагъан ыз.
«СС» посты ишке тюше,
раст кельгенни ольдюре,
Кой халкъыны аст-устъ эте,
вашниликни дёндюре.
Лякин, душман къоркъутмай
Тав-Дайырынъ дересини,
Кунъ баткъан сонъ, халкъ кене де
чала зилли даресини.
Бур кунъ акъшам тавдан тюше
эки къызыл ленталы,
Бир чёльден,
экинджисп денъиз беттен Ялталы.

Олар хабер кетирелер,
 Гульшерфенн аткъанлар,
 Олюсини ерге коммей,
 сув башында якъъанлар...
 — Тамам учъ ай Гульшерфенн
 анъа душман постлары,
 Лякин, оны козьдай сакълай
 снлядашлар — достлары.
 О джесюр къыз
 пек месуль бир вазифеде чалыша,
 Эр геджеси о бир койден
 башкъасына авуша.
 Сонъ, внает, кузь геджеси
 тав ёлунен кельгенде,
 Соловьёвка койчигинден
 Тав-Дайыргъа энгенде,
 Амамчокъракъ сувундап бир сув ичем,
 — дей Гульшерфе,
 Чохъ языкъ ки,
 шу ерде о душман элине тюше.
 Шу геджеси чагыралар
 къызиниъ ана-бабасын,
 Къартны диваргъа тирейлер,
 — Тап,— деп,— бунынъ агъасын.
 Къызны учъ кунъ ве учъ гедже
 джанаварджа кыйнайлар,
 Тырнакъларын бирер-бирер
 чыкъарышып ойнайлар...

— Учъ кунъ ич бир лаф ёкъ,
 сакъав экен къызлары,—
 Деп сёгюне обер Реслих,
 — Бильмей юрген ызларын.
 Обер кучьлю ве айнеджи,
 лякин чаре гапалмай,
 «Сакъавны» о
 тилли киби лаф эткендай япалмай.
 Дарсыкъа о, ачувлана,
 шу къара козь гузельден,
 Бир сыр биле алып олмай,
 чыкъараджакъмы эльден...
 — Бугуль акъшам, сен — къара къыз,
 мусафирсиниъ эвие; —
 Деп, башлай о, — догъру айтсанъ
 — алтын юзюк элинге.
 Не макъсаднен эвден къачып,
 койден-койге юрсиниъ,
 Ботен озъ-озюнгини кыйнап,
 кимге сабан сюресиниъ?
 Догърусын айт, устазынъ ким,
 сакъа ким эмир бере,
 Сыджакъ эвден яхшымы шу,
 юрмек дереден-дера?
 Мына учъ ай
 эр геджеси партизашлар келелер,
 Бизим сырны, къана айтчы,
 олар къайдан билелер?

Обер кучью, эм айнеджи,
Гульшерфеге ялына,
Къыз, бакъа да, бирден куле...
онынъ гъарип алына.
— Сиз,— дей о къыз, бир кереден
— менден нелер сорайсыз,
Мен — фалджым,— дей,
меним ким, деп, къара тюске
бояйсыз?

Мен бу ерлим, мен бу койде,
бу дередде догъгъаным,
Бу топракъта акъкъан меним
догъгъанда кобек къаным.
Сиз сорагъан шейлер — бу сыр,
азиз топракънынъ сыры,
Бу дюньяда кучъ бармы экен
алмагъа бульбуль йырын..

Ич бир вакъыт сырын бермез
юрткъа садыкъ олгъанлар
Ич ятларгъа боюн эгмез,
Тав-Дайырда догъгъанлар.
Мына мени къолгъа алдынъ,
не истесенъ яп манъа,
Лякин, хиянетлик япмам,
мени тапкъан анама!
Инсан ольмек ичюн догъа,
мен де олип кетерим,

Амма, инан, сыр бермем мен,
бинъ кере ант этерим.
Обер Реслих чырай сыта,
Ата-тута, къызара,
асайыкъ,— дей,
Иылапдайын зезр къуса —
Сызгъыра.
— Бу ипатнынъ джезасыны
асыл озюм беририм,
Ханджеримнен кокюслерин
бирер-бирер кесерим,
Къартбабамыз айтыр эди
джексюрлигин бу халкънынъ,
Шимди энди инанам мен,
корип бу акъыкъатны.
Къол-аягъын кескенде де
сыр айтмагъан дей олар,
Мен эминим, бопдайын халкъ
не олер ве не солар.
Деген Реслих
дедесининъ сёзлерини эслеген,
Къызынынъ джексюрлиги ичюн
кокюслерин кесмеген,
Эмир эткен
Амамчокъракъ тѣпесинде атмагъа,
Джеседини ерге коммел,
сув башында якъмагъа.

.....

Гульшерфе о — сѣнмез мешаль,
сѣзюни эда эткен;
Душманына биле о къыз
къартбабасын эслеткен.

.....
Кеченлерде кезип бардым
Амамчокъракъ башына,
Козюм тюшти бир языгъа
Буюк къая ташында:
«Бу клаяташ тѣлесинде
Гульшерфени аттылар,
Озь сырыны бермедн, — деп,
сонъ атешке якътылар.
Опынъ кулю булжур сувнен
багъ-багъчаларгъа кетти,
Душман нсе, озь-озюндже,
озь макъсадына етти.
Билъ ки, джеллат, сен адаштынъ,
макъсадынъны сув алды,
Гульшерфенинъ саф юреги
уръ топракыны суварды!»

Секизликлер

* * *

Айтчы, шу зейтюн козьлерми,
Санъа озюм севдирген.
Яки бал-шекер сѣзлерми,
Санъа бойын эгдирген.
Эгер козьде ышкъ олмаса,
Опынъ тюсп севильмез,
Ышкъ нурына козь тоймаса,
Онъа бойын эгильмез.

* * *

Севем, — деме сѣзюпънсп, козюпънсп айт,
Яр севдасы тильсиздир, акъылда тут.
Эгер джадан севмесенъ, ниеттеп къайт.
Сепги сырын, эй гузель, тек озюнъ ют.
Яр севдасы ёл кече, дерья кече,
Онынъ юрген ёллары ола эрек.
Яр да о бал-шербет, зеэр нче,
Чюпки ёлда елькенге теж ель керек.

* * *

Эр кес киби сенде де бир баш олса,
Бир къара козь устюнде бир къаш олса,
Сонъ даа не ырджайып багырасынь,
Танъ хоразыи анъдырып, чагырасынь.
Лякин достым, энъ буюк хораз биле,
Унутмасын чыкъканын пымыртадан.
Мадам ойле, эр инсан инсанлыкъле
Бу алемде олмалы сафдилъ адам.

* * *

Сен коблек дегильсинъ язда догъып,
Кузь кельгендже, дюньядан кечип кеткен.
Эр раст кельген япракъкъа барып къонып,
Гульден-гульге учмагъа авес эткен.
Сен коблек дегильсинъ, озюнь ичюн,
Бир мевсимчюн зевкъ-сефа кыдырмагъа.
Сен инсансынъ, догъгъансынъ юртынь ичюн,
Хызмет этип, ызыныи къалдырмагъа.

* * *

Къаде-бирде адамлар, къаргъа эте,
Бир-бирлерин мыскыллай, кулюшелер.
Лякин адам ольгенде фурсат кете
Сонъ агълана, гъамлар болюшелер...

Адам шунуиъ ичюн де, адамдыр ки,
Опыиъ акъыл, ираде, памусы бар.
Ойле исе, не ичюн, меракълы ки,
Сагъ олгъанда оларгъа бу дюнья тар...

* * *

Кульме къомшу дертине, ёкълугъына,
Чюнки эр кес догъгъаны киби къалмай.
Аджеба бу омюриниъ къолтугъында,
Нидже махлюкъ дюньяда минсиз олмай.
О сакъапмы, сокъурмы, я тильсизми,
О да — адам, омюрге сендай бакъа.
О таш башлы, аякъсыз, я эльсизми...
Денъиз олсанъ — озсилер санъа акар!

* * *

Козълер бар, юрекин якъалар,
Козълер бар, ал гульдай бакъалар,
Аджеба, не керек бу козьлер,
Юректен чикъмаса чии сёзлер...
Ер толып, ал гуллер гуллемез,
Ягъмаса ягъмурныиъ тамчысы.
Эльбетте, козьлерин козь севмес,
Олмаса опыиъ илъхамчысы.

* * *

Татлы сѣзлер — бу эр сѣзлер.
Аджды сѣзлер — зезер сѣзлер,
Татлы сѣзлер таш яралар,
Аджды сѣзлер баш яралар.
Аджды сѣзнен атеш сѣпмес,
Татлы сѣзлю ерге эпмес,
Пычакъ ярасы тюзеллр,
Сѣз ярасы ич тюзельмсз.

* * *

Хына дегиль къолларнынъ гузеллиги,
Сабын иле сув етер эджеллине.
Гузеллиги оларнынъ — чеберлиги,
Къушакъ олып сарылса о беллиге.
Юзюк дегиль къолларнынъ зейгинлиги,
Оларны о тек усттен безендире.
Зейгинлиги — эр ишке мергинлиги,
Мына нечюн, эй достым, о севице.

* * *

Агъыз иле къуш да тут сен истесенъ,
Лякин къалма, айрылып, халкътан четте.

Ич онъмазсынъ, эм юрттан узакъ юрсенъ,
Эки дюнья бир олса кене биле.

Къартал кокте учса да, ерге къонар,
Чюнки онынъ несили ерде догъгъан.
Джемнетпен яшагъан даима онгъар,
Аят эвель-эзельден шай къурулгъан.

* * *

Не ичюн мангъа козьлерини
Къыйгыгындан къарайсынъ?
Мени корип, сачларыгы
Онъ тарафкъа тарайсынъ?
Къолларынга къошакъ-къошакъ
Алтын юзюк такъасынъ.
Сапки мен сангъа ябаджым,
Мангъа шай терс бакъасынъ.
Юзюклерины байлыкъ олса,
Ошап къаш ве козюнге,
Мангъа ойле даргъын бакъма,
Бир къулакъ сал сѣзюме:
Япма гузелликъ — танъ чыкты,
Къурур кунеш нурындан,
Байлыкъ — бу гузелликъ дегиль,
Аят ойле къурулгъан.

* * *

Эй, къара къыз, озюнъ догъма
Къошма къара къашлысынъ.
Не ичюн керек шу къашларгъа
Сунуй къара сурмелер.
Корюништен акъыллысынъ,
Бойгъа еткен яшлысынъ,
Аджеп, санъа не зевкъ бере
Чешит тюрлю бурмелер...
Ана-баба урметичюн,
Джойма несиль адетин,
Корьген козьлер авес этсин,
Бой-постунъа, юзюнъе
Ойле япсанъ, меним де бар
Юректе бир ниетим,
Сен не десенъ мен азырым.
Эр бир айткъан сёзюнъе!

* * *

Джилъе бильмей, кунештен эрте тура,
Иш севдасы бу шайлы яш дживан къыз.
Оны корьген яш юрек не тез ура,
Я онъа бахт кульмейми, ёкъса, описиз?..
Озь чагъына кельген сонъ севда юрек,
Толкъунлана, ташкъын бир деръя ола.
Аджеп не ичюн, къыз бала бу омюрде,
Хаста дертине биле дерман ола...

* * *

Омюр этмек, бу ёлдан кечмек дегиль,
Бу энъишли, къырлы ёл, селли деръя.
Ватан ичюн джап берсенъ, сен яхшы биль.
Халкъынъ сен — Арсландай ольдн! — дер я.
Ватан ичюн курешкен эр-йигитлер,
Билъ бир тюрлю белягъа къалса биле,
Опынъ намы силшмез, омюрликтир,
О нам — дестан ве йырдыр халкъ тилинде!

* * *

Ишанма акъкъан сувгъа,
О эм берир, эм алыр.
Атеш де шай омюрин
Эм сакълар, эм ёкъ этер.
Ким белъ буксе окъувгъа,
Омюринден из къалыр,
Ойляп басса адымны,
Омюрин узакъкъа етер.

* * *

Тиль севиле ве севдире,
О энъ муним бир васта.
О сукесиз, оны созсанъ,
Эр тарафкъа къайрыла.

Баш котерте ве эгдире,
Ер ве кокни сарсыта,
Тылим бар,— деп, джыйын бозсанъ,
Сенден дост да айрыла.

* * *

Биз,— Гуль,— деймиз,
Оны севе, къолгъа ала, къокъуймыз.
Тикенлерни олса биле,
О кене гуль, севиле.
Биз,— Сѣз,— деймиз,
Оны яза ве эджалап окъуймыз,
Лякин о тикенли олса,
Юрек таша сель иле.

* * *

Селям бермек ве алмакъ,
Адет эвель-эзелден.
Бу инсанчюк эпъ буюк
Урьметиниъ бельгисидир.
Эльден айрылып къалмакъ,
Четте юрмек гизлиден,
Елькеге эпъ агъыр юк —
Ашалыкъ бельгисидир.

* * *

Козьлер ола чешит-чешит,
Къара, мавы, кок козьлер,
Лякин олар ёлны сечип,
Эписи бирдай корелер.
Ойле исе, динъле, эшит,
Суалимдир бу сѣзлер:
Не ичюн, аджеп, базаылары
Онъдан терске юрелер?..

Торгъай ве бульбуль

Торгъай къонгъан терекке
учып келе бир Бульбуль,
Селям берип башлай о,
яны йыры созмагъа.
Торгъай деген:— Бу терек
меним эвим, сен пек биль,
Озь йырыны ташла да,
бизим йыры соз манъа.
Бульбуль шаша, тааджип шей о
— бир теректе эвимиз,
Багъ-багъчалар эписи
ягъмур сувунен оськен.
Эр кес ичюн бир кунеш,
ава, сув ве ернимиз,
Бу недайын тальтинке,
тапънынъ йырыны къескен?..

Къаргъа ве тахтакъуш

Къаргъа иле Тахтакъуш
лаф этелер отурып;
— Сен не ичюн,— дей Къаргъа,
гедже-куньдюз тынмайсынъ?
Мен пе ерге эв япсам,
сен де пшхане къурып,
Билъ бир терек олса да,
орталыккъа сыгъмайсынъ?..
Тахтакъуш дей Къаргъагъа:
козюнъ коръмейми, достым,
Юванъ къави олсун,— деп,
мен онъа темель япам.
Яшлыгъымдан мына шай,
пш ханесинде осьтим,
Эмек иле яшап, мен,
дертиме мельэм тапам.

Савускъан ве хораз

Савускъап дей Хоразгъа,
бир суалим бар санъа:
— Не ичюн сенинъ несилинъ
эв-азбарда урьметте?
Мен де яз-къыш чалышам,
лякин бакъмайлар манъа,
Бутюн омюрим кече
янгъызылыкъта-писликте?
Хораз деген:— эр пшнинъ
козюнн билъмек керек,
Мен чагъырып эр танъда
юртны ишке уятам.
Сенинъ нислининъ исе,
ништен эр вакъыт эрек,
Сонъ сени ким урьметлер,
кетирмесенъ сен файда?..

Къушкъа къанат, Инсангъа — эдеп

Биз, учъ адам,
кетемиз бир кунъде,
Алдымызда сыджакъ чай,
санки эвде...
Маргиландап чыккыты бир
къара къашлы,
Корюнништен он секиз
йигирми яшлы.
Устю-башы — пак,
баш яланбаш,
Бойле бакъсанъ... меденни
етишкен яш.
Биз ёлджулар урьметнен
онъа бакътыкъ,
— Бу ер менни!— деген сонъ,
къалдыкъ къатып,
О кельгендже, бу ерде,
бир аз алдын,
Яш баланен ята эди
бир яш къадын.

Бизлер дедик: сен чыкъ,
яш, юкъарыгъа,
Баласынен зор олур
бу къадынъгъа...

— Юкъарыгъа озюнь чыкъ!
— деди маъа,

Мен дюн догъгъан баламы,
ёкъса, санъа.

Атты, тутты, багъырды,
сёз бермедн,

Сыджакъ чайны сувутты,
«зеэрледн».

«Беломор»-ны якъты о,
думанлатты,

Юкъллагъан яш балапы эм уянтты.

Купемизде, учюнджи,
эсли-башлы,

Назарымда элли-беш
— алтмыш яшлы,

— Къана,— деди,
— эдеп ве меденпет,

Къана, къадын-къызларгъа
шереф-уръмет?

— Огълум,— деди,
сёзюни девам этип.

Сиз узакъкъа бармазсыз
бойле кетип,

Къушкъа — къанат,
инсангъа — эдеп керек,
Эдепсизлик, бу — къуру
терек демек!

Тенбельнинъ такъдири

Баба озю — окъумышлы,
иш козюни бильгенден,
Мемнион олды о къадыны
— огълан догъгъан енъгемден.
Огъланчыкъны, эр кеслердай,
ынджитмады, бакътылар,
Сой-сопымыз бегенсин, — деп,
Таят адын такътылар.
Айлар кечти, йыллар толды,
Огълан осьти, буюди,
Гъам-къасевет бильмеди о,
яшы олды он еди.
Саба турып кете йигит,
акъшам келе эвине,
— Қъайда юрдинъ, не яптыгъ, сен?
— деп, сорагъан ёкъ кимерде.
Баба белли баш инженер,
саба-акъшам чалыша.
Лякии, огълан кунъден-кунъге
тепбелликке алыша.

Апа да шай, — «Бир баламъ, — деп,
еёз къайтармай огълуна,
— Бугун, акъшам кино! — десе,
«онлыкъ» бере къолуна.
Ойле олып осе огълан,
эркетайдай семприп,
Окъуп, упер огренмей о,
иш де япмай эгилп.
ана-баба ойламайлар,
эвлядынынъ омюрин,
Буюк олса корер, — дейлер,
о да озюннигъ кунюн...
Гыллар кечти, баш инженер
къамбурайды, къартайды,
Огълан буны корьгенден сонъ,
дерен ойляргъа далды.
Балалыкътан баштакъ оськен,
шимди энди не япсын,
Қъана, айтчыиъ, къайда барсын,
кимнинъ къапысын къакъсын...
— Буюк олса, о да корер
озь кунюн, — дегенлер,
Қъартайгъанда эвлядындан
насыл файда корерлер?

Сакъавланма, эй кадаяй

Акъшам устю, иштен сопъ,
чыкътым эвден кезмеге,
Сопъ ойляндым, ёл устю
— кирейим,— деп, эмджеме.
Къарт кишидир, ал-хатыр сорап
отейим,— дедим.
Субетлешип, бир къаве ичип,
кетейим — дедим.
Селям берип кирдим мен,
кечтим эвиниъ тѣрюпе.
Бакъсам, орта къапыдан,
бир колетке корюне...
Эмдже,— дедим,— ким бар я,
мусафирим, не ерден,
Шай дегендже, торсайып,
бир яш чыкъты ичеридеп.
Мен хошкельди айткъандже,
— «Приветик!— деги о.
Яхшы эслеп къарасам,
якъын сойым эди о.

— Э... хошкельдинъ, къардашым,
иплер насыл,

къайдасынъ,
Къана бизге де буйыр,
ойнап-кулип

къайтарсынъ...

«Нет, нет, тагъа»— деди о,
ипш «джуда коп, спешу»,
Бизде «завтра» экзамен,
диссертация мен «пишу»,
Токъта,— дедим яваштан,
Бакъып оныъ козюне,
Сет устюне отурчы,
— дедим, тартып озюме.
Манъа къара, къардашым,
Озюнъ гульдаи къокъуйсынъ,
Озъ тилинъде лаф этмей,
сен не масал окъуйсынъ.
Къана сени ким айтыр,
экимликке окъуй,— деп,
Бу медений бир йигит
— шифа олып къокъуй,— деп...
— А... я то, брат,
не магъа «замечание» япасыз,
Сиз «всегда бунакъа»,
бир «причина» тапасыз.
«Их бип хазыр»— диплом ант,
«не учите» сиз «меня»,

Сиз «заботьтесь», ким «будет»,
 Сизиниң «доченька» Лейля.
 «Гул бай, дядя!»— деп турды,
 О отургъан еринден,
 Тан юрегим ойпады,
 иш-сув олдым теримден.
 — Токъта,— дедим, джекирип,
 басып онынъ тизине,
 Отурмасанъ, ёл ачыкъ,
 бир къулакъ сал сёзюме:
 Эр бир гулынынъ япрагъын,
 озъ къокъусы, туси бар,
 Эр бир ашнынъ озъ ады,
 бибери бар, тузы бар.
 Эр бир тилининъ лезети,
 озъ джумлеси, сёзю бар.
 Сакъавланма, эй, кадаяй,
 эр ишнинъ бир козю бар.
 Кыана кимге керек, бу,
 шимди сен лаф эткен «тиль»,
 Истесенъ сен, алим ол,
 лякия, озъ тилинъни билъ.
 Мына шимди субетте
 бир араба лаф айттынъ,
 Бир джумлеси онъгъармай,
 беш тюрю тиль мугъайттынъ.
 Сендай окъугъан йигит,
 бойле бозса тилини,

Сонъ башкъасы не япып,
 къурутмайын гулыни...?
 Сенинъ ана тилинде,
 дестанлар бар, йырлар бар,
 Бу тильде йыр динълеген,
 чалбаш дагълар, кырлар бар,
 Бу тильде йыр йырлайлар,
 бабанъ, ананъ, бутюн халкъ,
 Бу тильде чынъ айтыша,
 севда кызы иле бойдакъ.
 Озь тилинен бахт тапа
 эмекте халкъ, сен бир бакъ,
 Айтчы, санъа бу тилини
 бозмагъа ким берди акъ?
 Ананъ сени эркелеп,
 «майи киндер» демеген
 Акъ сютюни о санъа,
 бу уютисен бермеген,
 Урьметлесенъ ананъны,
 онынъ ана тилини,
 Тек о вақыт олурсынъ севимлисен
 илинъни!

Озь тилини билъмеген юрек йырык
 созармы,
 Аягында налы ёкъ ат чапышта озармы?...

«Назарлангъан» Нефизе

Нефизеге давамыз ёкъ
анасынынъ бир кызы,
Санки дерсинъ, тапъ аткъанда
догъгъан Чолпан йылдызы...
Баарьдеки бульбуллердай,
татлы-татлы сёйленс,
Оны корьген, джан-юректен,
танышмагъа бельсене.
Агъыз-бурун ойма дерсинъ,
Озю бир топ мелевше,
Менмен,— деген, йигитке де
эр тарафтан келише.
Он секизге кирер-кирмес,
кельген эльчи-къудалар,
Бирн фалджы, бирн къасап,
эсли-башлы моллалар.
Нефизени келин япам,
— деп, келелер, кетелер,
Баба изин бермесе де,
артын кесмей гъурбетлер.

Бир куню кызы хасталана,
яткыызгъанлар тёшекке,
Къомшу къартыйлер топланып,
башлагъанлар ошекке:
— Джаным, балам, не олды я,
ёкъса назар тийдими,
Я бирине севда олып,
яш юрегинъ куйдими?
Фалджы къартый учъ фал бакъкъан,
еди тюрю бакъладан,
Кызы тюзелип турар,— деген
— къалмайып шу афтадан.
Эфенди де озъ невбетин
дуа окъуп кечирген,
Аш тузынен куль къарыштырып,
Нефизеге ичирген.
Сонъ о бир кунъ экин кельген,
кызыны корип, янгъан...
— Зеэрленип ольген кызы,— деп,
эки джакъын багълагъан.
Къана энди фалджы къартый,
къасап, къуда эфенди,
Нефизечюм джевап беринъ,
невбет сизлерге кельди

Сагълам тырнакъ этден тюшмез

Сагълам тырнакъ теңден тюшмей,
булға чин акъыл ете,
Лякин базы бир шахслар
бу къапунға зыт кете.
Бир танышым бар — Селиме,
бакъынъыз сиз бу къызны,
Ана-бабасыз осип о
тапты отьмек де тузны.
Яшлыгъындап ишчи олып,
бойға етти эмерте,
Четтен корьген, авес этип,
— Аферин, къыз! — демекте.
Янгъызым, — деп, — ынджымады,
чюнки эш-дост етерлик,
Эр байрамда багъыш алды
янгы пошу, антерлик.
Керчектен де пек шайлы къыз,
бойдакъларның козюнде,
Тек бир эмджем бар меним, — дей
эр бир айткъан сёзюнде.

Учъ ай эвель ёлға чыкъкъан,
къыдырып озъ эмджесин,
Самаркъанды дёрт долангъан,
юрп куньдюз-геджесин.
Дер акынкъат, эмджесини барып
тапкъан Селиме,
Лякин эмдже ишкар эткен,
кирсетмеген эвине.
— Менде агъа-къардаш ёкъ, — деп,
яш гонъюлын къуруткъан,
Дерсинъ «Стамбулға барып,
тырнавучын унуткъан».
Бу йыл кузьде Селимнен
корюштим мен бир куню.
Мына, сизге, дёнйиштirmeй
язам айткъан сёзюни:
— «Он беш дегиль, къыркъ йыл кечсе,
танырым мен эмджемни,
Амма языкъ, ботен джойдым
учъ ай куньдюз-геджемни.
Фамилиямыз Якъубовдыр
эмджем де ондай юре,
Мына сагъдыр, Фатма къартий,
онынъ къомшусы, биле.
Чокъ языкъ ки, бабам онъа,
— Тувгъан къардашым, — деген,
Мени пасыл севген олса,
оны да ойле севген.

Шимди эмджем инкяр эте,
озь агъасын урьметлеп,
Менден бир ал сорамады,
кетти къапын килитлеп»...
— Ич, ынджынма, Селнме,
онъа дерлер таз къотур.
Шимди эр-кес агъа-къардаш,
тёрюмиз бош, юр, отур.
Чюрюк тырнакъ тенде турмаз,
бу табуат къануны.
Озь союндан ред эткенлер
ойляныш озь алыны!

Чырчыкъ чибереги

Эр бир халкънынъ озю севген аш-сувы бар.
Эр бир ашынынъ озь лезети озь сыры бар.
Кимн «пилав», кимн «сарын», кимн «кебап»,
Пиширелер, мусафирин, сайып-сийлап.
Кеченлерде биз Чырчыкъкъа баргъан эдик,
Узакъ ёлдан келип бираз талгъан эдик,
Токъта,— дедик, шу давулдан он чиберек,
Яндырайыкъ, учь адамгъа бу не демек?
Умют иле он чиберек сымарладыкъ,
Лякин зорнен экишер даис тымарладыкъ...
— Не пчюп,— деди, аркъадашым, бакъып яшкъа:
Чырчыкътаки чиберекте лезет башкъа?
Не ерлисиз, чиберекчи, достым — дедим,
О форсайып,— Акъмесджитте осьтюм,— деди.
— Ойле исе давулынъыз белли экен,
Бу давулнынъ чиберегин памы кеткен.
Не акъкъынъ бар, бабалардан къалгъап ашны,
(Деп алдыкъ биз скенджеге таныш яшны),
Тузлы-тузсыз, этли-этсиз пиширмеге,
Оннынъ янлаий хаснетин тюшюрмеге?

Эр бир ашынынъ озъ лезети, озъ сыры бар,
 Эр бир кѣушнынъ озю севген озъ йыры бар,
 Ич бир вакъыт бульбуль торгъайдай йырламай,
 Торгъай нсе озюи булбульдай сырламай.
 Беш капикке кѣзышып, сен он юттырма,
 Пымырта,— деп, муштериге бор туттырма,
 Чиберекни ашагъанлар лезет алсын,
 Ашап-тойып, пармакъ ялап, шашып кѣалсын.

МУНДЕРИДЖЕ

Шереф санъа, партиям!	3
Данни сакълайым юректе	4
Гуль кетирдим	6
Ашыкъам	7
Чѣль чечеги	8
Ким яш олмагъан	10
Ильк баарь	11
Кель гузелим	12
Елда	13
.. Дессенъ эгер	14
Елда кѣалма	15
Гульчешбер такъмакъ керек	16
Иисан атешиен ойнамай	17
Янгъы ёллар	19
Ант	20
Азатлыкъ	22
Койдешлер	24
Октябрь байрагъы : : : :	30
Баба ким?	33
Башкъа — тадж, дертке — илядж	39

Фалджи кызынын олюми	43
Секизликлер	49
Торгъай ве бульбуль : :	58
Қыргъа ве тахтакъуш	59
Савускъан ве хораз	60
Қыушкъа къанат...	61
Тенбелынын такълири	61
Сакъавлаима, эй кадый	66
«Назарлангъан» Нефизе :	70
Сэгълам тырнакъ этден тюшмез	72
Чырчыкъ чибереги	75

искол N5P
от Ленин

На крымско-татарском языке

Ремзи Бурнаш

ПЕСНИ СЕРДЦА

Стихи

Редактор Сентурмер Эчин
Риссам Ш. Бригаков
Ресимлер редакторы И. Цыганов
Техникий редактор В. Барсукова
Корректор Ш. Абильзатова

Басмаханеге берильди 28/IV 1969 й. Басмагъа рухсет
этильди 4/II 1970 й. Форматы 60×90 1/16. Басма табагъы
2,5 Шартлы басма табагъы 2,5. Нешр. табагъы 2,22
Тиражи 3000. P07484 Ёзафур Ёзулям адына эдебият ве
санаат нешрияты, Ташкент, Навоий сокъагъы. 30 Шарт-
наме 210—68

Озбекистон ССР Министрлер Совети Матбуат Девалет
Комитетининъ Полиграфкомбинатында азырлангъан мат-
рицадан 1-басмаханеде м/мел. кягыткъа басылды.
Ташкент, Хамза, 21. Сымарыш 81. Фияты 27 к.

С (крым-тат)
Б95

Бурнаш Ремзи.
Юрек пырлары Ширлер. Т., Гяфур Гяулям
адына эдебият ве санаат нешриаты, 1970.
80 бет. Тиражи 3000

Бурнаш Ремзи. Песни сердца. Стихи.

С (крым-тат)

7-4-3

